

**NEMIS TILINDE SÓYLEW ÁMELIYATÍN
INTERAKTIV TEXNOLOGIYALAR JÁRDEMINDE JEDELLESTIRIW**

Sadikova Azada Bekbergenovna – doktorant

sadikovaazada58@gmail.com

Ajiniyaz atındaǵı Nókis mámleketlik pedagogikalıq institutı

**ИНТЕНСИФИКАЦИЯ ПРАКТИКИ НЕМЕЦКОЙ РЕЧИ С ПОМОЩЬЮ
ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ**

Садикова Азада Бекбергеновна – докторант

Нукусский государственный педагогический институт имени Ажинияза

INTENSIFYING GERMAN SPEECH PRACTICE WITH THE HELP OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES

Sadikova Azada Bekbergenovna – doctoral student

Nukus State Pedagogical Institute named after Ajiniyaz

Tayanch soʻzlar: interaktiv oʻqitish, kommunikatsiya, soʻzlashuv, nemis tili, oʻqitish usullari.

Rezyume. Maqolada nemis tilini oʻqitish metodikasida nutqni rivojlantirish uchun interaktiv texnologiyalardan foydalanish, "interaktivlik" va "interaktiv oʻqitish" atamaları oʻrganiladi, akademik litseylarda ushbu taʼlim turidan foydalanishning imkoniyatlari koʻrib chiqiladi. Maqolaning ilmiy yangiligi turli metodik va pedagogik ishlardan olingan materiallarga tayanib, nemis tilida soʻzlashishni oʻrgatishning interaktiv usullari oʻziga xosligini oʻrganishdan iborat. Interaktiv oʻqitishning mazmun-mohiyati, uning turlari va usullari, chet tillarini oʻqitishda ushbu yondashuvning metodik tamoyillari, shuningdek, pedagoglarning mazkur muammoni tadqiq etishdagi tajribalari tahlili ochib berilgan.

Ключевые слова: интерактивное обучение, коммуникация, разговорная речь, немецкий язык, методы обучения.

Резюме. В статье рассматривается использование интерактивных технологий для развития речи в методике преподавания немецкого языка, изучаются понятия «интерактивность» и «интерактивное обучение», а также анализируются возможные пути использования данного вида обучения в академических лицеях. Научная новизна статьи заключается в изучении особенностей интерактивных методов обучения немецкой речи на основе материалов различных методических и педагогических работ. Раскрываются сущность интерактивного обучения, его виды и методы, методические принципы данного подхода в преподавании иностранных языков, а также анализ опыта педагогов в изучении этой проблемы.

Key words: interactive learning, communication, spoken language, German language, teaching methods.

Summary. This article examines the use of interactive technologies for speech development in German language teaching methods. It explores the concepts of "interactivity" and "interactive learning," and analyzes possible applications of this type of instruction in academic lyceums. The article's scientific novelty lies in its exploration of the specific features of interactive methods for teaching German, drawing on various methodological and pedagogical works. It explores the essence of interactive learning, its types and methods, the methodological principles of this approach to teaching foreign languages, and analyzes teachers' experiences in studying this issue.

Kirisiw. Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2021-jıl 19-maydaǵı "Ózbekstan Respublikasında shet tillerin úyreniwdi ǵalaba en jaydırıw jumısların sapa jaǵınan jańa basqıshqa kóterińw ilajları haqqında"ǵı PQ-5117-sanlı qararı jaslarǵı shet tillerin úyreniwinde áhmiyetli faktor bolmaqta. Usı qararǵa muwapıq, elimizde shet tillerin oqıtıw respublikamız ulıwma bilim beriw mektepleriniń baslawısh klasslarınan baslap ámelge asırılmaqta. Ózbekstan Respublikasınıń "Bilimlendiriw haqqında"ǵı nızamında jańa pedagogikalıq texnologiyalardıń eń zamanagóy formalarınan paydalanıw, atap aytqanda, shet tillerdi oqıtıwda Evropa úlgeri talaplarına juwap beretuǵın zamanagóy hám didaktikalıq metodikalardı qollanıw zárúr ekenligi ayırıqsha atap ótilgen [1:1-5].

Metodikalıq ádebiyatlarda házirgi waqıtta mámleketimizde interaktiv oqıtıw barǵan sayın en jayıp barmaqta. Biraq, kópshilik onı tek ǵana IKTDan paydalanıw menen baylanıstradı, biraq bul atama keńirek talqılanıwı kerek. Sonıń ushın da dáslep "interaktivlik" ne ekenligin túsiniw kerek.

Interaktivlik – bul "birge islesiwdi alıp barıw yamasa bir nársе yamasa birew menen sáwbetlesiw, sóylesiw rejiminde bolıw qábileti." Interaktiv sózinde inglis tilindegi "to interact" ("inter" – "ara," "birgelikte," "act" – "háreket")

sózi bar. Interaktiv oqıtıw – bilim alıw usılı bolıp, oqıw qatnasıwshılarınıń birgeliktegi jumısında ámelge asırıladı. Bunda jumıs túrleriniń turaqlı ózgeriwi ámelge asırıladı: oın, diskussiya, kishi toparlarda islew, kishi teoriyalıq blok (minilekciya) [2:156].

Nátiyjeler. Demek, nemec tili sabaqlarında sóylewdi úyreniw procesinde "interaktiv oqıtıw" – bul qatnasıwshılardıń kommunikaciya hám óz ara birge islesiwi. Oqıtıwdıń bunday túri procesinde hár bir qatnas subyekti bir-biri menen baylanısıp, informaciya almasıwı, hár qıylı wazıypalardı birgelikte sheshiw jolların tabıwı, hár qıylı jaǵdaylardı kórip shıǵıwı, sonday-aq, óziniń de, átirapındaǵılardıń háreketlerine de múnásip baha beriwı kerek [3:101].

Joqarıdaǵı maǵlıwmatlarǵa tiykarlanıp, bul oqıtıw túrin nátiyjeli dep aytıwımız múmkin, sebebi olar hár bir oqıwshıǵa bar bilimnen paydalanıw imkaniyatın beredi, oqıwı dawam ettiriwge motivaciya beredi, sonday-aq, pútkil klasstı jumısqa jalǵaw imkaniyatın beredi. Onıń járdeminde hár qıylı jaǵdaylarǵa hár tárepleme qaraw hám máselelerdi sheshiwde fantaziyanı kórsetiwge úyretiw múmkin. Solay etip, interaktiv oqıtıw járdeminde "shaxslararalıq kelispewshiliklerdi tártipke salıw, qıynshılıqlar hám tosqınlıqlardı jeńip ótiw hám oqıw

procesinen zawıq alıw" ánsat boladı, degen juwmaqqa keliw múmkin [4:376].

Interaktiv oqıtıw formaları hám usıllarına tómendegiler kirgiziliwı múmkin: evristikalıq sáwbet, prezentaciya, pikir alısıw, aqılıy hújim metodi, "toparlıq gúrriń" metodi, "sociologiyalıq soraw" metodi, rolly oynılar, treningler, dóretiwsilik máselelerdi birgelikte sheshiw, keys metodi, ámeliy topar hám jeke shınıǵıwlar, joybarlaw jumısı (monoproektler, pánler aralıq joybarlar), "Breyn-ring" metodi, "Akvarium" metodi hám basqalar [5:147].

Shet tillerin oqıtıwda interaktiv qatnaslardıń tiykarǵı metodikalıq principleri tómendegilerden ibarat:

- oqıtıw procesinde oqıtıwshınıń dástúriy rolin ózgertiw, demokratiyalıq qatnas usılına ótiw;

- hámme ushın áhmiyetli bolǵan jaǵdaylarda hár bir qatnasıwshı ushın qızıqlı bolatuǵın shın mánisindegi maǵlıwmatlardı alıw hám qayta islew maqsetinde shet tilinde óz ara sóylesiw;

- úsh obyekt: málimleme islep shıǵarıwshı, informaciya alıwshı hám jaǵdaylı konteksttiń óz ara baylanıshlıǵı menen karakterlenetuǵın birgeliktegi jumıs;

- oqıtıwdıń reflektivligi, háreketi, onıń motivlerin, sapaların hám nátiyjelerin oqıtıwshıdan da, oqıwshılardan da sanalı hám sın kózqarastan túsiniw.

Sonıń ushın interaktiv oqıtıw kommunikativ qábilet hám kónlikpelerdi rawajlandırıadı, oqıwshılar arasında emocionallıq baylanıslardı ornatiwǵa járdem beredi, tárbiyalıq wazıypanı támiyinleydi, sonday-aq, toparda islewege, doslarınń pikirın tıńlawǵa úyretedi.

Metodologiya. Joqarıdaǵılardı esapqa alıp, bizler tárepinen akademiyalıq liceyde nemis tili sabaqlarında sóylewdi úyretiwde interaktiv texnologiyalarǵa tiykarlanǵan shınıǵıwlar kompleksi islep shıǵıldı.

Reje:

1. Kiriw.
2. Jaǵdaydı nemis tilinde túsindiriw.
3. Interaktiv máseleleni qalıplestiriw.
4. Interaktiv máseleleni sheshiwge tayarlanıw.
5. Interaktiv máseleleni sheshiw.
6. Refleksiya.

Básekilesiw. Shınıǵıwǵa tayarlıq.

1. Muǵallımniń sózi: - *Guten Tag. Ich hoffe, ihr kommt mit einer guten, positiven Einstellung zum Unterricht, meine Schüler. Heute werden wir unsere Lektion in einer ungewöhnlichen Form durchführen. Wir befinden uns oft in verschiedenen Situationen. Diese Situationen sind überall um 134 uns herum, wir sind immer mit diesen Situationen konfrontiert, wenn wir etwas tun, mit jemandem sprechen.*

Bunnan soń oqıtıwshı barlıq tapsırmalardıń qıyınshılıqsız orınlanıwına isenim payda etiw maqsetinde

oqıwshılardıń interaktiv shınıǵıwlardı orınlawǵa tayar ekenligin tekserip kóredi.

2. Oqıtıwshınıń jaǵdaydı monologiyalıq túrde kórsetiw: *Ihr seht die folgende Situation, dass Ihr Klassenkamerad nicht auf den Unterricht vorbereitet ist. Der Lehrer schimpft ihn dafür. Der Lehrer verspricht, ihm eine schlechte Note zu geben. Der Schüler kann die Frage nicht beantworten, warum er seine Hausaufgaben nicht gemacht hat. Der mögliche Konflikt zwischen Lehrer und Schüler.*

3. Interaktiv máseleleni qalıplestiriw: *Stellt euch die Rolle eines Schülers vor, der seine Hausaufgaben nicht gemacht hat. Oder ihr könnt euch in der Rolle eines Studenten vorstellen, der ihm helfen möchte. Was könnt ihr dem Lehrer sagen? Wie könnt ihr Konflikte vermeiden?*

Textada oqıtıwshı menen pikirlesiwdi rawajlandırıw ushın leksikalıq material berilgen. Hár bir oqıwshı sorawlardı oylap, oqıtıwshınıń juwapların prognoz etedi. Dıqqat orayında bolatuǵın oqıwshı tańlanadı.

4. Oqıwshılar oqıtıwshı hám oqıwshı arasındaǵı sáwbetti tıńlaydı:

Muǵallım: - *Du bist nicht vorbereitet zum Unterricht gekommen. Ich werde dir ein schlechtes Zeichen setzen. Warum hast du deine Hausaufgaben nicht gemacht?*

Oqıwshı: - *Vergiben Sie mir. Aber ich habe einen sehr wichtigen Grund...*

Beriliwı múmkin bolǵan sebepler demonstraciyalıq túrde keltirilgen: *Ich hatte Kopfschmerzen. Meine Eltern waren weg und ich wurde mit dem jüngeren Bruder verlassen. Ich wollte dich nicht mit meiner Ignoranz enttäuschen. Der Hund hat mein Tagebuch gefressen. Ich ging mit Freunden ins Kino. Ich habe keinen Stift gefunden. Meine Mutter wurde krank. Gestern gingen die Lichter aus. Ich habe das Land verlassen, da ist meine Großmutter.*

5. Oqıtıwshı oqıwshını qorǵaw ushın pikir bildiriwdi, muǵallım menen sóylesiwge kirisiwdi usinis etedi. Dialog individual hám juplıq tártipte islenedi.

6. Refleksiya – oqıwshılar tárepinen sabaqtıń nátiyjeliliginiń sóylew jumısınıń túrleri sıpatında jaǵdaylardı tallaw kórinisinde tiykarlawdan ibarat. Oqıtıwshı oqıwshılardan oqıwshılardıń usı tárizdegi oqıtıw túrine múnásibetin sáwlelendiriwshı bir qatar usınıslar dúziwdi sorawı múmkin.

Juwmaq. Joqarıdaǵılardı juwmaqlap aytqanda, nemis tilin ulıwma oqıtıwda hám sóylewdi úyretiwde interaktiv metodlardan paydalanıw bargan sayın úlken aktualıqqa hám áhmiyetke iye bolıp atırǵanın atap ótiw kerek. Interaktiv metodlar járdeminde sóylew kónlikpesi ústinde islewe nemis tili oqıtıwshısı aldında turǵan barlıq wazıypalardı, yaǵnıy: tárbiyalıq, bilimlendiriw hám rawajlandırıwshı wazıypalardı ámelge asırıw múmkin.

Ádebiyatlar

1. Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2021-jıl 19-maydaǵı «Ózbekstan Respublikasında shet tillerin úyreniwdi ǵalaba en jaydırıw jumısların sapa jaǵınan jańa basqıshqa kóteriw ilajları haqqında»ǵı PQ-5117-sanlı qararı.

2. Рабинович П.Д., Баграмян Е.Р. «Семинар по интерактивным технологиям на уроке: учебно-методическое пособие». -Москва, ГОУ «Педагогическая академия» (Педагогика академияси), 2010.

3. Гавронская Ю. «Интерактивность» и «интерактивное обучение» Высшее образование в России. - Москва: Московский государственный университет печати, 2008.

4. Подласый И. П. Педагогика: Новый курс: Учебник для студентов педагогических вузов. В 2 кн. Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения.

5. Горкова Л. А. Интерактивность как профессионально-ориентированный взгляд на обучение немецкому языку (ёки Интерактивность как профессионально-ориентированный подход...). // Академический вестник.